

In een redactioneel zoek ik normaal gesproken een rode draad in de verschillende bijdragen, een soort van verbindend patroon. Het is een manier van kijken waarin ik het verschil in inhoud laat bestaan en probeer om een gedeelde thematische onderstroom te vatten. Je kan dit vergelijken met wat therapeuten doen als zij luisteren naar de verhalen van hun cliënten. Ook zij proberen in de veelheid van verhalen en verhaallijnen overkoepelende thema's te ontwarren die richtinggevend kunnen zijn voor de gesprekken en reflectie op een ander niveau mogelijk maken.

Maar in dit nummer kon ik in de verschillende bijdragen de rode draad maar niet vinden. Ik overwoog en proefde, zocht en liet weer vallen en voelde me enigszins stuurloos. Net zoals in therapie ook kan gebeuren als de thema's telkens lijken te wisselen en je verdrinkt in de rijke inhoud van verschillende verhalen. Dit nummer heeft gevarieerde bijdragen die gedeeltelijk overlappen en dan weer verschillen in telkens verschuivende configuraties. Het thema creativiteit en spel verbindt sommige en sluit andere rigoureus uit. Positionering en exploratie doen hetzelfde. Ik vond geen passend en gedeeld thema dit keer. Tot ik besepte dat alle bijdragen een zekere pioniersgeest herbergen. Ze verkennen onontgonnen gebieden en belichten onderwerpen die niet zo gangbaar zijn in de systemische vakliteratuur. Er zijn bijdragen over spel en speltherapie, iets wat gekend is in psychodynamische kringen, maar stiefmoederlijk behandeld wordt in ons systemisch vakgebied. Het onderwerp euthanasie is voer voor filosofen en ethici, maar wordt ondanks haar actualiteit weinig besproken onder systemische hulpverleners. En ook organisatiecultuur, nochtans een veelbesproken onderwerp in de organisatieliteratuur, kent nauwelijks een systemische invulling. Dit pionieren maakt de bijdragen in dit nummer ieder op hun manier voor ons relevant.

Loes Maes doet de aftrap met een artikel over systeemtheoretische speltherapie. Zij beschrijft de ingrediënten ervan en welke systemische concepten leidend zijn. Ze vertrekt van de aanname dat spelen met een kind is zoals spreken met volwassenen in een individuele systemische therapie. Maes toont dat samen spelen en fantasie gebruiken verbindend werkt, zowel op het niveau van de therapeutische relatie als tussen kind en omgeving. Ze beschrijft ook

hoe ze de thema's uit een individuele speltherapie terugkoppelt naar de ouders en zo beweging creëert buiten de therapieruimte.

In haar casuïstisch geïnspireerd artikel beschrijft **Véronique Wyckaert** hoe je in een speltherapie met een kind de buitenwereld rechtstreeks betreft. Ze illustreert dit met een therapie van een zevenjarige jongen met een traumatisch verleden die geplaatst werd in een instelling. Wyckaert laat op pakkende wijze zien hoe de therapeut door letterlijk stem te geven aan belangrijke anderen uit de omgeving en aan de familie werkt aan herstel.

Sarah Vanderhofstadt reflecteert op de euthanasievraag van de cliënt. Ze werd getroffen door de complexiteit van dit onderwerp en ondervond aan den lijve het belang van een heldere positionering. Vanderhofstadt onderzoekt de gelaagde betekenissen van euthanasievragen en houdt een pleidooi voor het vertragen van de dialoog over euthanasie waarbij ook de omgeving betrokken kan worden.

In de *Column* komt een andere ethische kwestie naar voren. **Veerle Poels** vertelt over hoe ingewikkeld het is als je als psycholoog buurvrouw bent van iemand die depressief is en ernstig suïcidaal. Wie ben je dan precies en waar stopt het?

Chris De Meerleer beschrijft vanuit zijn ervaringen als systemische organisatiebegeleider en coach hoe gewerkt kan worden met organisatiecultuur. Cultuur is geen ding op zich, maar iets dynamisch. Cultuur beïnvloedt medewerkers en zij beïnvloeden op hun beurt cultuur. De Meerleer toont hoe individuele vraagstukken van medewerkers vanuit deze ingang een gedeelde betekenis krijgen.

Tot slot de *Boekbesprekingen*. Thomas Fondelli recenseerde twee boeken. Hij neemt op originele wijze het boek van Ellis Bartholomeus onder de loep, *Speel het spel. Gamification als motor voor verandering*. Hij laat zien waar de verschillen zitten tussen spel in therapeutische gesprekken en de wijze waarop Bartholomeus spel gebruikt. Het tweede boek is van Sabbe en Braeckmans, *De vele lichamen die we zijn*. Fondelli is gecharmeerd door het onderwerp en de diversiteit aan lichamen die in dit boek aan bod komt. Maar tegelijk vindt

hij de uitwerking haperen door het gebrek aan uitleg en kadering. De laatste recensie is van Veerle Poels. Zij bespreekt het interessante, vernieuwende maar ook overweldigende boek, *How emotions are made. The secret life of the brain* van Feldman Barrett.

Veel leesplezier,
Ellen Reijmers